1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J.
HENDERSON 4-0237
HENDERSON 4-0807
УНСоюз: HENDERSON 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BARCLY 7-4125
УНСоюз: BARCLY 7-5337

РІК LXX. Ч. 50. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 16-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1963 — 15 ЦЕНТІВ — 15 CENTS — TWO SECTIONS (SECTION 1) — No. 50. VOL. LXX.

ЗДА ГОТОВІ ВОЮВАТИ В ОБОРОНІ ВОЛІ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

Вашингтон. — Асистент державного секретаря в справах Латинської Америки Едвін М. Мартин заявив, що країни Латинської Америки можуть рахувати на військову допомогу від ЗДА, коли б їм грозила небезпека комуністичного панування. Мартин зізнавав в Палатній Комісії в справах Латинської Америки, і його зізнання дозволили опублікувати 14-го березня. Мартин сказав: „Наше основне становище є таке, що кожний латиноамериканський уряд, який просвтиме допомоги для поборювання комунізму, дістане її". Мартин заявив, що в ЗДА вже виготовили конечні військові пляни, щоб допомога могла відбутися якнайшвидше. Палатна Комісія в справі Латинських Держав рекомендує, щоб ЗДА негайно спішили з допомогою тій країні, в якій комуністи плянували б захопити владу. Представник державного департаменту заявив на Комісії, що ЗДА мусіли припинити бльокаду Куби минулого року, бо довша бльокада могла б була спричинити вибух атомової війни, бо СССР був би знайшовся в такім становищі, що не мав би іншого виходу. ЗДА своїм кроком вможливили відступ Москві. Але сенатор - республіканець Скотт із Пенсильвенії приєднався до інших республіканців і казав, що ЗДА не повинні були приняти бльокади Куби так довго, поки Москва не виконає своїх зобов'язань в справі Куби. Він домагається, щоб Президент зарядив тепер обмежену бльокаду Куби, недопускаючи туди зброї і бензини. Мартин вияснив Комісії, що СССР вислав до Куби зброї та військового виряду вартости одного більйона долярів. Він ствердив, що тепер немає можливости перевести висадку на Кубі, як це пробували зробити 17-го квітня 1961-го року. Але все ж таки є надія, що можна буде зліквідувати режим Кастра із середини. Минулого місяця СССР забрав із Куби 2 000 вояків, і в цих днях має звідтам виїхати дальших 1 500 військовиків. З Вашингтону з урядових кол повідомляють, що на конференції шістьох президентів середущоамериканських держав в Сан Хозе, яка відбудеться 18 і 19-го березня, і на яку прибуде і президент Кеннеді, головною проблемою буде те, щоб знайти єдність між всіма американськими державами у їх виступі проти Кастра. Не можна сподіватися надто великих рішень від тієї конференції, бо в ній будуть брати участь тільки президенти Середньої Америки, а не буде там 13 інших президентів, хоч всі 20 країн є членами Організації Американських Держав. Всі члени тієї організації незабаром дістануть звіт про те, як з Куби висилаються агенти, гроші і зброя до всіх 19-ох латиноамериканських країн, щоб скомунізувати Америку. Коли буде діяти ОАД проти Кастра, то таку акцію повинні б вже підтримувати американські держави Середньої Америки, які братимуть участь в конференції в Сан Хозе в Коста Ріка. Президент Коста Ріки Франціско Орліч вітатиме на летовищі Ля Сабана чужих президентів. Президент Кеннеді прибуде гелікоптером з іншого летовища до будинку американської амбасади, де привітає коло 2 000 американців, що перебувають в Коста Ріка. Конференція буде в понеділок і у вівторок, а в середу президент Кеннеді прийматиме на неофіційній візиті за чергою президентів окремих держав: Гватемалі, Ель Сальвадору, Гондурасу, Нікарагви, Коста Ріки і Панами. Преса підкреслює, що досі ще не було подібної конференції представників частини американських країн із президентом ЗДА.

Збільшення числа безробітних вимагає закону про зменшення податків

Вашингтон. — Збільшення числа безробітних в місяці лютому на 246,000 дало аргумент демократичним членам Конгресу, щоб приспішити ухвалення закону про зменшення прибуткових податків. В січні число безробітних становило 5.8 відсотка всіх робітних сил, а в лютому той відсоток становив 6.1, це значить, що число безробітних виносило 4,918,000, на 375,-000 більше як в лютому 1962 року. Правда, і число затруднених збільшилося на 423,000 в лютому в порівнянні з січнем ц. р. і становило 66,-358,000, це значить на 800,-000 більше, як рік тому. Республіканці використовують факт збільшення числа безробітних на те, щоб твердити, що президентові Кеннеді не вдалося зрушити з місця економіку країни, згідно з обіцянкою з 1960-го року. Демократи гадають, що коли число безробітних буде більше від 6-ох відсотків всіх робітних сил і в місяці березні (що буде відомим в квітні) тоді Конгрес таки почне діяти, щоб зменшити податки. Працю зачне Палатна Комісія Способів і Засобів, яка тепер веде переслухання в цій справі. Спікер Палати Джан МекКормек заявив, що треба ухвалити закон про зменшення податків, щоб скріпити економіку. Збільшився і відсоток безробітних серед молоді, тому Конгрес повинен ухвалити закон про затруднення нелітніх.

В АМЕРИЦІ

● **Журналістка С. Портер** звертає увагу на те, що в 1959 році за президентури Д. Д. Айзенгавера федеральний дефіцит становив рекордово високу суму $12.4 більйона. Але Айзенгавер не передбачав його, бо на той рік він сподівався бюджетової надвишки в сумі $500 мільйонів. Президент Кеннеді сподівався такої самої надвишки в цьому фінансовому році, але замість неї буде дефіцит в сумі $8.8 більйона. Кеннеді передбачає дефіцит в 1964 році в сумі $11.9 більйона. Республіканці твердять, що той дефіцит буде далеко більший.

● **Каліфорнія** вже має більше населення, як Ню Йорк. Той стейт старається і в інших напрямках перегнати Ню Йорк і хвалиться, наприклад, тим, що в ньому живуть 19 осіб, відзначених нагородою Нобеля...

● **У ЗДА, згідно з твердженням** Публічного Уряду Здоров'я, зменшується число занедужань на азійську інфлюенцу. В місцевості Гоґеме, Онтаріо в Канаді, на всіх 700 мешканців занедужало на інфлюенцу аж 500 осіб. Туди прибув лікар із медичною сестрою з міста Судбурі, який влаштував клініку, звідки лікував недужих. Пильнував порядку поліцист, який також нездужав на флю.

● **Конґресмен із Північно Кароляйни** Безіл Л. Вайтенер вніс до Конґресу проєкт, щоб в Дистрикті Колюмбії, це значить в місті Вашинґтоні, могли вчителі користуватися тілесною карою в школах для втримання дисципліни. (Конґрес ухвалює закони для Дистрикту Колюмбії). Конґресмен Вайтенер каже, що тільки Ню Джерзі і Дистрикт Колюмбія забороняють вчителям вживати легкої тілесної кари в школі.

● **Френклін Д. Рузвелт** молодший, обороняючися проти закидів республіканських сенаторів, пригадав їм, що його мати Елінор Рузвелт була племінницею республіканського президента Теодора Рузвелта (1901-1908). Ф. Д. Рузвелт пригадав республіканцям: „Через матір я є споріднений із джентлеменом, який раз сказав був, що під час переговорів треба тримати палицю за плечима".

МекНамара про жах атомової війни

Вашингтон. — Секретар оборони Роберт МекНамара, зізнаючи в Палатній Комісії Збройних Сил, говорив про жах найближчої атомової війни і сказав, що під час загальної війни атомовою зброєю в Европі і в цілій країні загинути могли б 300 мільйонів осіб. МекНамара відповідав на запити конгресмена республіканця Чарлза Чемберлена з Мишигену, який хотів знати, що „зробили б ЗДА, коли б випустили всі свої далекосяжні ракети і вже не було б зброї в сильосах". Конгресмен хотів знати, яка була б 90 мільйонів людей, у обопільної атаки атомовою зброєю. МекНамара відповів що б в Західній Европі згинули б 50 мільйонів людей, у ЗДА 100 мільйонів, і в СССР також коло 100 мільйонів. На думку секретаря оборони важко тепер сказати, що можна б робити після такої атаки, навіть якби ще і була яка - будь зброя. Але МекНамара сказав, що ЗДА передбачають і таку ситуацію і є приготовані до неї так, щоб її пережити. Гадають, що МекНамара мав на думці зброю „Поляріс" (підводні човни і ракети тієї назви), яка могла б легко пережити атомову війну. МекНамара сказав, що це є поза його уявою представити собі, як вона обороняла б ЗДА. МекНамара гадає, що СССР старався б в першу чергу знищити великі міські райони, бо вони не мають на стільки зброї, щоб могли робити інакше. Після відплатної атаки ЗДА, СССР вже не мав би зброї до нової атаки.

Стівен Е. Смит вже підготовляє шлях до перемоги президентові Кеннеді в 1964 р.

Вашингтон. — Швагер президента Кеннеді Стівен Е. Смит, який є одруженим з сестрою Президента Джейн, вже тепер веде акцію в тому напрямі, щоб Президент міг легко перемогти республіканського противника у виборах 1964-го року. До виборів ще цілий рік і 8 місяців, але Смит вже веде акцію, щоб об'єднати демократів в тих великих стейтах, де вони програли вибори в 1962-му році. Ці стейти — це Ню Йорк, Пенсильвенія і Мишиген, які вибрали республіканців на губернаторів в 1962-му році, хоч в 1960-му році президент Кеннеді мав в них більшість. Президентів швагер хоче завчасу змонтувати демократів в один фронт, щоб під час найближчих виборів не було внутрішніх розходжень в рядах Демократичної партії. Смит одночасно рекрутує партійних робітників в цілій країні, щоб якнайдоцільніше вести виборчу кампанію в найближчому році. Смит відограв поважну ролю в 1960-му році під час вибору теперішнього Президента, а в минулому році він очолював кампанію за вибір наймолодшого Теда Кеннеді на сенатора в стейті Массачусетс. Смит вже тепер передбачає, що противником Президента в 1964-му році буде ньюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер.

Українець д-р Йосиф Харик найменований на керівника американської Корпорації Сателітних Комунікацій

Вашингтон. — Президент Кеннеді призначив на становище президента Корпорації Сателітних Комунікацій уродженця Канади 42-літнього д-ра Йосифа В. Харика, досьогочасного підсекретаря американського летунства. Річна платня д-ра Харика виноситиме 100 000 дол. Корпорація Сателітних Комунікацій працює над побудовою сітки космічних сателітів для швидшої телефонічної обслуги між всіма континентами, як теж над можливостями трансокеанічного передавання пресових фотографій та встановлення світової телевізійної системи. Д-р Харик, народжений в українській родині в Кенмор, в Алберті, був призначений на це становище з-поміж 50 інших кандидатів. В інтерв'ю з журналістами, що вібулося після повідомлення про його призначення, д-р Харик заявив, що він є певний, що сателітні комунікації будуть мати глибокий вплив на цілий світ.

Д-р Харик є сином залізничного робітника. Він ходив до середньої школи в Летбридж, Алта., і потім отримав свій науковий ступінь в Університеті Алберти. Його ентузіязм у фізиці привів його до Каліфорнійського Інституту Технології, де він отримав ступінь кандидата наук в аеронавтиці, а потім ступінь доктора в 1946 році. Два роки пізніше він став американським громадянином. Він викладав аеронавтику (повітроплавство й авіяцію) в Каліфорнійському Інституті і в Пристоні і в 1955 році пішов до праці в Лакгід Ейркрефт Корпорації, як шеф аерофізики і хемічної лябораторії. В 1959 р. д-р Харик почав працювати, як науковець для американських летунських збройних сил і згодом став підсекретарем летунства. Він був теж заангажований у праці над конструкцією Телстара і над встановленням її дальшої допомогою світової телевізійної системи.

● **Наукове Товариство ім. Шевченка і Українська Вільна Академія Наук у ЗДА** влаштовують Урочисту Шевченківську Наукову Конференцію в неділю, 17 березня 1963 р. в годині 6-ій вечером у великій залі Українського Інституту Америки 2 Ее 79 вулиця в Ню Йорку. Ця Конференція є призначена для ширшого громадянства і на ній виголосять доповіді: проф. Б. Мартос про „Суспільні й політичні погляди Тараса Шевченка", а ред. Б. Кравців говоритиме про „Переклади з Шевченка на світові мови".

ПОВІНЬ У ПІВДЕННИХ СТЕЙТАХ

Південні стейти ЗДА навістила останніми днями велика повінь, яка спричинила важкі втрати в людях й у висліді якої 50 000 людей залишилося без даху над головою. На фото: Віра Кук з донькою сидять на горбку над їхнім залитим водою домом в Іст Пайневіллі в стейті Кентакі.

Аденауер рішений відійти від влади й активної політики

Бонн. — Західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер, який вкедовзі матиме 87 років, рішений осінню цього року зректися свого становища в уряді та не брати ніякого міністерського портфелю в наступному уряді. Він зрекається теж становища лідера Християнсько - демократичної партії, зате, мабуть, збереже за собою парламентарний мандат, щоб могти ближче обсервувати діяльність державного апарату без активного встрявання туди. Цю заяву склав Йозеф Герман Дуфгіс, діловий керівник Християнсько - демократичної партії в минулий четвер 14 ц. м. на спеціально для цієї цілі скликаній пресовій конференції після тайного засідання групи керівних діячів Християнсько - демократичної партії Аденауера, на якому був присутній також цей останній. Керівники тієї партії ніби осягнули в закулісових розмовах повну згоду в своїх рядах щодо особи наступника Аденауера на становищі канцлера. Найбільші шанси має нині стати віце - канцлер і міністер народного господарства проф. Людвіг Ергард, що його називають батьком німецького господарського чуда. Аденауер, який є антаґоністом Ергарда і раніш отверто піддавав під сумнів політичні кваліфікації Ергарда, тепер буцім-то заявив, що він підпорядкується рішенню партійної більшости.

Хрущов заповідає, що селяни втратять останню корову й свиню

Москва. — Нікіта Хрущов, започатковуючи новий експеримент, що має рятувати скалічіловане совєтське сільське господарство, заповів перетворювання колгоспів і радгоспів у „хліборобські фабрики" з власними оселями і харчівнями для всіх хліборобів-робітників. Замість теперішніх 50—60 осель мають бути створені коло 5 осель, чи пак касарень, в яких всі мешканці - селяни діставатимуть „достатній" харч, включно з яйцями і наблом. Таким чином, казав Хрущов, тим селянам-робітникам не треба буде власних корів ані свиней ні дробу, що їх могли мати до цього часу на маленьких власних присадибних ділянках. Хрущов виголосив велику промову на цю тему в минулий вівторок на сільсько господарському зібранні в Москві, призначеному для господарників з Російської ФССР, але ту промову оприлюднено щойно в четвер 14 березня ц. р. Хрущов намагався осолодити гірку правду, скриту в його заповіді, грубими дотепами на тему корів, які ніби викликували сміх серед слухачів. Водночас, він грав ролю сільсько-господарського фахівця, уділював поради, напр. щодо плекання верблюдів в півпустинних околицях, бо верблюди ніби дають добре молоко, м'ясо і шкіру. Водночас, Хрущов знову гостро картав сільських господарників в Російській ФССР за тамошні недоліки та невиконання плянів продукції.

В Ірані військом приборкують бунтарських великих землевласників

Тегеран. — У ході здійснювання урядом земельної реформи, прийшло до збройних сутичок між військом та збройними дружинами багатих ватажків кочівних племен, які не хочуть виректися своїх латифундій у користь державного парцеляційного пляну. У такій одній сутичці згинули в минулу середу 22 кочівники, члени „приватної армії" Госсейнджолі Ростама і його сина, які є власниками 120-х сіл. Після тої сутички губернатор даної провінції проголосив, що впродовж 24-х годин всі бунтарські терористи будуть винищені, при чому їхні оселі будуть збомбардовані з літаків, а мешканці будуть повішені. Вірні своїм пребагатим проводирям „їхні бідні „піддані", пов'язані взаємно кровно, традиціями і забобонами, не розуміючи благодаті земельної реформи протиставляться державним землемірам та урядовцям із зброєю в руках, збиваючи присланих туди осіб, які мають цю реформу перевести в діло. Недавній всенародній плебісцит величезною більшістю затвердив проєкт земельної реформи, якому ініціятив ліберальний шах Різа Пагляві, котрий перший передав для парцеляції свої великі земельні посілості.

В Совєтах завернено знову до господарської централізації

Москва. — Президія Верховного Совєту проголосила в минулу середу 13 березня ц. р. декрет, за яким створюється Найвищу Раду державної економії, як керівного органу всього підсовєтського господарського життя. На чоло тієї нової установи покликано дотеперішнього голову Державної комісії для координації наукових дослідів, віце-прем'єра Леоніда Василевича Смірнова, при чому підвищено його до ступня першого віце-прем'єра поруч із Анастасом Мікояном та Алексєєм Косигіним. Рішення Смірнова підлягатимуть безпосередньо тільки совєтській раді міністрів, чи пак, направді, Хрущову. Цей новий совєтський декрет анулює практично переведену в 1957 році Хрущовим реформу совєтського народного господарства по лінії децентралізації, яка мала поправити продукцію та дати змогу місцевим автономним господарським клітинам виявити більшу ініціятиву.

Кубинські втікачі оповідають про розходження між Кастром і Ґеварою

Маямі, Флорида. — Андреу Ордоно, який недавно втік із Куби, де він працював в бюрах кубинського міністра промисловости Че Ґевари, оповідає про глибоке розходження між Кастром і Ґеварою. Ордано заявив: „Ґевара нічого не знає про кубинську промисловість, але він принаймні є щирішим від всіх інших членів уряду, і коли він промовляє, то старається говорити правду. І це саме є причиною його непорозуміння з Кастром. Не є приятелем Ґевара і Фіделевого брата Равля Кастра. Згідно з думкою Ордона значення Ґевари має збільшуватися, а Кастро тратить впливи в Комуністичній партії. Інші визначні комуністичні провідники, це — Бляс Рока і Карльос Рафаель Родріґез, і вони не є в приязних взаєминах із Кастром, але Ґевара їх любить. Ордоно каже: „Люди не люблять Кастра але нічого йому не роблять бо він має багато зброї".

ВИСТАВКА МИСТЕЦЬКИХ ПРАЦЬ МАРІЇ МОРАЧЕВСЬКОЇ

Ню Йорк. — 64-ий Відділ Союзу Українок Америки в Ню Йорку влаштовує у своїй домівці в Українському Народному Домі виставку мистецьких праць — образів, графіки, проєктів, одягу і тканин та ін. — сл. п. Марії Морачевської. Відкриття виставки відбудеться в неділю, дня 17 березня ц. р. о год. 1-ій по пол.

БРИТАНІЯ ЗБЕРІГАТИМЕ СВОЮ АТОМОВУ ЗБРОЮ

Лондон. — Британія не може виректись своєї суверенної атомової зброї, якщо хоче мати в сучасному світі великодержавницьку позицію — заявив в минулий четвер 14 ц. м. британський міністер закордонних справ лорд Гюм в палаті лордів. Консервативний британський уряд стоїть в цій справі під сильним натиском збоку пацифістичних кол, які охоплюють частину юней, інтелектуалів, духовенство і жіноцтво, — у всіх европейських країн той пацифістичний настрій в Англії найсильніший. Опозиційна соціялістична Партія праці вважає також, що Британії не потрібна власна атомова зброя, яка всеодно заслаба, щоб самостійно протиставитись Совєтам та факт існування якої лише провокує Совєти і може стягнути на британські острови катастрофу совєтської атомової атаки. Лорд Гюм признав, що треба припускати і вірити, що З'єдинені Держави негайно поспішили б Британії з допомогою всією своєю нуклеарною потугою, але всеодно це тільки здогад і надія, поруч із ризиком, що цього не станеться. Британія ж — казав лорд Гюм — не може наражати свою безпеку і своє існування на таке ризико. Коли ж вона раз втратила б свою великодержавницьку позицію, то вже ніколи її не відзискала б. Тому лорд Гюм підтримав палко внесення уряду на призначення 5,600,-000,000 дол. на військовий бюджет, що й палата лордів затвердила без голосування після того, як 77 голосами проти 45 відкинено протилежний внесок опозиції. Щодо переговорів над створенням окремої атомової потуги в рямцях Атлантійського пакту (НАТО), то лорд Гюм зазначив, що безумовно велике значення мало б створення воєнно-морського з'єднання з кругло 25 кораблів, виввінованих в атомові ракети „Поляріс" засягом на 1.500 миль. Але — казав він — в цій справі треба взяти на увагу остаточну думку військових фахівців. Лорд Гюм, прем'єр Мекміллен та цивільні й військові керівники британської оборони конферували впродовж двох днів — вівтірка й середи цього тижня — з американською делеґацією, що з Лівінгстоном Мерчантом у проводі об'їздить столиці Західньої Европи для переговорів у справі такої окремої атомової потуги в рямцях НАТО. Ці кораблі з ракетами „Поляріс" мали б різнонаціональну залогу і підлягали б головному командантові збройних сил НАТО, яким є американський військовик. Проте це справа дуже складна, бо має однаково невирішені ще політичні моменти, як ось справа політичної відповідальности за рішення, коли треба вжити ту атомову потугу, як теж моменти фінансової натури, з уваги на кругло 5 більйонів дол., що їх мас коштувати створення такого воєнно - морського з'єднання. Лівінгстон Мерчант прибув в минулий четвер до Парижу, звідкіль, мабуть, почне переводити другу туру по західньо - европейських столицях. Бельгія, Італія і Західня Німеччина погодились на той американський плян. В Британії рішено продовжувати інформаційні наради, а Франція поставилась рішуче неґативно. Французький президент де Голь стоїть завжди на становищі, що Франція повинна мати атомову зброю, над якою мала б суверенну контролю та право нею розпоряджатися. — ЗДА стоять на принциповому становищі проти поширювання теперішнього тричленного „атомового клюбу" (ЗДА, Британія і СССР).

СССР називає „саботажем" американські поступки на конференції в Женеві

Женева. — На засіданні 17-членної конференції розброєння у Женеві в дебатах над договором про припинення всяких дальших ядрових детонацій американська делеґація зголосила знову дальші поступки Америки. А саме, Чарльз Стелле заявив, що ЗДА погоджуються, щоб кожна міжнародна контрольна інспекція на терені СССР щодо підозрілих землетрусних явищ переводилась на терені тільки 500 а не 700 квадратових кілометрів та щоб совєтський уряд мав право виключити з-під інспекції ті терени, на яких є важливі військові об'єкти, з застереженням, що зловживання таким правом може довести до уневажнення загалі договору. Але Семьон Царапкін з місця відкинув ті нові суттєві американські поступки, не захотівши розглядати їх подрібно. Він заявив, що зголошення таких поступок не є ніщо інше, як „саботування" конференції, на якій треба сперше вирішити принципово, чи ЗДА й Британія приймають основну вимогу Совєтського Союзу, що міжнародна контрольна комісія мусить обмежитись до максимум трьох інспекцій річно на терені Совєтського Союзу. Семьон Царапкін відмовився дискутувати на будь-що іншим. Семьон Царапкін заявив, що коли таким темпом і такою методою будуть продовжуватись наради над припиненням атомових детонацій, то хоч вони вже ведуться чотири роки — будуть вестись ще 10 років.

У СВІТІ

● **Американське командування в Південному В'єтнамі** рішуче заперечує московським брехням про отруйливі гази, що їх ніби американці вживають в Південному В'єтнамі в боротьбі проти тамошніх комуністичних партизанів. Командування пояснює, що можливо, що ця злобна пропаґанда зродилась з факту розпилювання час до часу з американських гелікоптерів трійливого порошку проти деревних і збіжових шкідників. Комуністи використовують наївність та несвідомість примітивного населення та цькують його проти американців з приводу отих „газів".

● **В східньо - африканській країні Сомалії** йде гостра протиевропейська аґітація у зв'язку з конфліктом з Британією, яка не хоче відступити Сомалії кусень Кенії, де мешканцями є споріднені племена. Сомалія заповідає зірвання дипломатичних взаємин з Британією та шукає собі серед інших африканських країн союзників проти Британії.

● **У Франції**, недалеко місцевости Сант-Дізіє, впали недалеко один від одного, два американські військові літаки і розбились, при чому згинули три летуни. Один з літаків вистартував з Ліону, другий з Рамштайну в Німеччині. Обидва брали участь в маневрах. Причини офіційно не оприлюднено.

● **Совєтське радіо з Москви** нахваляється, що СССР має ракету, що її можна вистрілювати з далекосяжних бомбардувальників та яка докладно поцілює кожну намічену ціль. Ракета має — твердять большевики — форму „У" з двома скісними крилами а її швидкість і висота, з якої летить, роблять її недосяжною для ніякого протистрільна.

● **У Відні** відкрито в минулу середу 77-ий Міжнародний ярмарок, на якому заступлені 25 країн з кругло 5.000 промисловими і торговельними фірмами. У вступній промові австрійський міністер торгівлі д-р Фріц Бок скаржився, що зобов'язання Австрії бути строго невтральною перешкоджає їй стати рівноправним членом Спільного Господарського Ринку, внаслідку чого погіршився її експорт до шістьох членських країн того економічного бльоку, а що нема інших ринків збуту, то Австрії грозить поважна економічна криза.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Рішучий Конгрес

Обсерватори американських відносин протягом років завважують цікаве явище: американський парлямент — Конгрес — виявляє радикальніший підхід до комунізму і оборонних проблем, аніж кожночасний Уряд. Так було за президентів Трумана й Айзенгавера, так є й тепер, за президента Кеннеді. Радикальне антисовєтське становище за Трумана виявилось в дебатах у зв'язку з бльокадою Берліну, яку проламлювано так званим летунським коридором, а також у зв'язку з доктриною Трумана у відношенні до Греції й Туреччини і заснування Атлантійського пакту. Всі ці події відбувалися в рр. 1947 - 49 і знаходили одностайну підтримку збоку Конґресу. Справа Альжира Гісса в 1948-му році надзвичайно загострила відношення до комунізму на внутрішньо-американському ґрунті. За президентури Д. Д. Айзенгавера Конґрес, наприклад, ставився — разом з усією американською публічною опінією — дуже стримано й вичікуюче до візити Хрущова в ЗДА у 1959-му році і переговорів з ним у Кемпі Дейвіда. Конґрес величезною більшістю голосів підтримав становище Айзенгавера, який відмовився перепросити Хрущова на Паризькій конференції „на вершинах" за розвідчий лет Поверса над Совєтським Союзом, що його, той лет, Хрущов формально використав для зірвання конференції. Тоді ж за Айзенгавера мало місце таке дивне явище, що Конґрес ухвалював у бюджеті секретаріяту оборони вищі позиції, як їх вимагав сам Уряд, і картав Уряд за „заморожування" додаткових фондів.

Минулої середи, 13-го березня, повторилась та сама історія: Палата Репрезентантів не тільки в цілості затвердила запроєктовані Урядом видатки на закуп нової зброї для трьох родів збройних сил, але ще й прибавила майже півбільйона долярів на бомбовики PC-70, що їх Уряд вважає зайвими, і два додаткові підводні атомові човни-винищувачі. Ухвалені $15 800 000 000 на закуп нової зброї — літаків, кораблів і ракет — це максимальна сума, будь-коли асиґнована на таку ціль в Америці. Хоч це тільки частина загального бюджету секретаріяту оборони, проте можна припускати, що й загальна сума на той сектор державної адміністрації, запропанована Урядом, буде радше збільшена, як поменшена, всупереч усім нарікканням і заповідям, що 100-більйоновий новий бюджет треба „зрізати" в позиціях оборони та закордонної допомоги.

Призначування велетенських сум на оборону країни — це та конкретна і найреальніша відповідь, що її Конґрес, найавторитетніша виборна репрезентація американського народу, дає Хрущову, який вихваляється збройною могутністю Совєтського Союзу і погрожує „угробити" вільний світ. Антикомуністичний радикалізм Конґресу помітний не тільки в дебатах над бюджетом секретаріяту оборони, але й у тих знаменних переслуханнях, що їх переводиться в конґресових комісіях у зв'язку із ситуацією на Кубі, в Ляосі, в усій південній Азії, помітний у тих численних заявах, що їх раз-у-раз складають видатні члени обох палат Конґресу. Відомо, що Конґрес радше віддзеркалює радикальну позицію широкої публічної опінії супроти Куби, ніж обережність, терпеливість і нахил до переговорів Уряду і амбасадора в Об'єднаних Націях.

Недавно, коли за підписом 23-ох демократичних конґресменів появилися „Ліберальні Листки" із суто угодівськими суґестіями, під натиском обурення величезної більшости Конґресу ті конґресмени негайно заперечили закид щодо угодівської диверсії тієї публікації. Конґрес виявляє куди більше зрозуміння для визвольних рухів упрмлених народів, зокрема України, як Уряд. А що ці настрої й тенденції зростають в Конґресі, а не слабнуть, то це добра сповідь на майбутнє.

Пародія виборів на Україні

У неділю 3-го березня цього року відбувалися в Українській ССР так звані вибори до Верховного Совєту ССР, яку то установу дехто пробує називати українським парляментом, хоч з погляду демократичних принципів вона нічого спільного з парляментом не має. Вибираний щочотири роки Верховний Совєт збирається здебільша два рази на рік на дво- чи триденну сесію і вирішує механічним підношуванням рук усі справи, передані йому на „затвердження" Центральним Комітетом КПУ.

Проведені цього року вибори закінчилися таким же вислідом, як і минулими роками, і були, згідно з офіційними повідомленнями, „яскравою демонстрацією єдности партії і народу". Голосування відбувалося тільки на один список так званого бльоку комуністів та безпартійних і всіх виставлених цим бльоком кандидатів вибрано. В усіх виборчих округах, що їх цього року було 27, включно з військовими, у виборах взяло участь 29 619 184 осіб, тобто 99.97% усіх 29 626 685 управнених до голосування. За кандидатів бльоку комуністів і безпартійних із цього числа голосували 29 578 220 виборців, або 99.86%. Проти голосувало 40 954, значить, кількість таких відважних була тепер на 50% більша, як у 1955-му році, коли проти голосувало всього 27 217 осіб. У висліді виборів обрано 469 депутатів, проти 435 у 1955-му році, в тому числі 160 жінок.

Дуже характеристичний соціяльний склад теперішнього Верховного Совєту. Кількість репрезентантів совєтської бюрократії, до якої треба зарахувати не тільки членів уряду УССР і різних партійних керівників, але також і завідувачів різних ділянок індустрії та голів радгоспів і колгоспів, становить в загальному числі депутатів 200 осіб, значить, стільки ж, скільки їх було в 1955-му році, коли категорія совєтської бюрократії нараховувала 201 особу. Ця кількість становить майже половину всього числа депутатів і дорівнює узятій разом групі робітничих і колгоспних депутатів, що їх цього року обрано 219, в тому числі 122 робітники і 97 колгоспників, зараховуючи до одних і других не тільки звичайних робітників, але й усяких майстрів, бриґадирів тощо. Проте, справжніх звичайних робітників і колгоспників між цими робітничими та колгоспними депутатами було обмаль, їх можна порахувати на пальцях двох рук, так само, як це було 1955-го року, коли до Верховного Совєту обрано 9 рядових, некваліфікованих робітників і всього 9 осіб з-поміж некваліфікованих колгоспників.

Обнизилася в порівнянні з 1955-им роком більше як на 50% кількість депутатів з-поміж української творчої і фахової інтеліґенції. В 1955 році з цієї категорії — письменників, професорів, учителів, інженерів, — входило до Верховного Совєту 66 осіб, цього року обрано з-поміж них всього 28 осіб. Зате збільшилася дуже видатно і водночас із цим показово кількість військових депутатів. Їх в 1955-му році було 12, а тепер, 1963-го року, аж 22, і то все генерали чи й адмірали, а тільки один між ними полковник летун - астронавт Павло Попович. Не обрано в депутати ні одного вояка, ні навіть офіцера нижчої ранґи, не зважаючи на те, що Совєти реклямують себе пересмцями колишніх солдатських рад.

В загальному вислід виборів до Верховного Совєту Української ССР доводить, що ця нібито незалежна робітничо-селянська держава не має нічого спільного ні з робітництвом, ні з селянством, і що обраний цього року „парлямент" є тільки репрезентацією совєтської бюрократії, яка позаймала всі пости не лише у виконних органах влади, значить, партії й уряду, але також творить перевагу і в складі законодатних органів, тих, що мали б виконні органи покликати і контролювати. Робітники і колгоспники, прості вояки ніякого голосу і значення в цьому нібито парляменті не мають.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА

Силою історичних умов українські землі були окуповані різними державами. Кожний з окупантів приписував і досі приписує їм „життьове значення", яке вони мають для його державних інтересів. Не бракувало й голосів, мовляв, окупування українських територій має значення для — „збереження миру" в світі.

Подібне „значення" приписується, між іншим, і Карпатській Україні. Навіть тепер колишні її „опікуни" не забувають за неї. Кожний із них, чехи чи мадяри, включають Карпатську Україну до своїх політичних комбінацій, наголошуючи своє „право" і замовчуючи послідовно господаря тієї території — її нарід. Так ніби це є „земля без імени і без господаря".

Мадяри цілком поважно розробляють концепцію Подунайської Федерації, до якої мали б входити народи кол. Австро - Угорщини. Потребу такої федерації арґументують вони тим, що, мовляв, поки Карпатська Україна належала до Мадярщини, ця остання успішно обороняла Европу-протягом тисячі років проти наїздів із Сходу. Після першої світової війни, як тільки ця рівновага була порушена, Европа впала жертвою Сходу.

При нагоді 24-ої річниці державности Карпатської України треба вказати на деякі моменти, що визначають її вагу по лінії приналежности до української незалежної держави. Поминаючи той факт, яким способом чи формою була вона приєднана до так званої Української ССР, ми повинні розглядати цю приналежність в аспекті історичному. Карпатська Україна є складовою частиною української державної території, що тимчасово знаходиться під ворожою большевицькою окупацією, проти якої український нарід веде безкомпромісову боротьбу.

За вихідну точку вияву волі населення Карпатської України слід нині уважати не літеру Сен-Жерменського договору з 1919-го року, яким приєднано край на автономних правах до Чехо - Словаччини, але рішення Першого Сойму з 15-го березня 1939-го року, яке йшло по лінії інтересів Української Незалежної Соборної Держави. Слід також ствердити, що карпатські українці прийшли до таких політичних висновків конституційним шляхом, який був для них забезпечений власне в Сен - Жерменському договорі і в самій конституції Чехо-Словацької Республіки.

Незалежна Українська Держава змінить не тільки політичну, але й економічну та стратегічну рівновагу сил в Центрально - Східній Европі. Немає сумніву, що її державні зацікавлення сягатимуть Дунаю, власне Дунайської кітловини, бо Україна й сама є подунайською державою, посідаючи важливе гирло Дунаю, Сулину. Карпатська Україна творить вихідну браму по цій лінії державних інтересів України.

Приязні до України народи на цьому просторі, в першій мірі словаки, далі чехи, самі будуть потребувати охорони сильної Української держави проти своїх сусідів. Це створить сприятливу атмосферу і уможливить співпрацю на базі взаємної толеранції та забезпечення інтересів зainтересованих народів. Треба пам'ятати, що саме Дунайська кітловина служила завойовникам, як база для наступу на Схід, в тому числі й на Україну. Згадати хоч би Наполеона, який перед походом на Схід забезпечив собі це запілля Пресбурським миром. Гітлер, окупувавши Австрію та Чехо - Словаччину, забезпечив собі впливи у Словацькій державі перед своїм походом на Схід. Цей момент грав у його плянах важливішу ролю, ніж справа Судетів.

Карпатська Україна створює також вихідну браму до Південної Европи і на Балкани взагалі. Цей момент дуже важливий, бо ним відділяється Польщу від Мадярщини, держав, які постійно виявляли неприхильність до української визвольно - державної боротьби.

Сусідам, що зазіхають на територію Карпатської України, можемо тільки сказати що національний та правно-політичний розвиток цього краю далеко випередив їхні домагання. Тепер, коли і їхні народи поневолені ворожою системою, єдиноправильним рішенням є скерувати зусилля на їх звільнення, а не сягати по чужі території, спираючись на старі політичні помилки. В нових умовах треба шукати нових форм добросусідського співжиття, а не вертатися до старих форм поневолювання. Українська земля належить українському народові.

В. Ш.

Совєти відновлюють закиди шпигунства на адресу видаленого американця

Москва. — Совєтський уряд відновив закиди шпигунства на адресу службовика безпеки в американській амбасаді в Москві Рассела А. Ланджелла, що його він видалив ще в жовтні 1959 року. Совєти закинули тоді тому американському службовикові, що вони схопили його „на гарячому", як він зустрівся з „американським аґентом" у Москві. Прізвища того „аґента" большевики ніколи не виявили, тільки сказали, що він скривався під псевдом „Макс". Американська амбасада запротестувала тоді проти притримання Рассела Ланджелла на поліційній станиці в Москві впродовж близько 2-х годин, коли-то вони переконували його, щоб він поступив на большевицьку шпигунську службу. „Ізвєстія" з минулого понеділка, відігрівши ту стару історію, подали вперше, що той совєтський старшина, ніби-то американський шпигун, давно вже засуджений. Західні коментатори взважають, що совєтська пропаґанда зумисне старається тепер насторожити знову підсовєтську публічну опінію проти „імперіялістичних шпигунів", з уваги на недалекий процес проти британського купця Ґревілла Вайна, ніби шпигуна в користь Британії.

Петро Одарченко

ВІНОК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ

(6)

Щиро шанують Шевченка і Грузія та інші кавказькі країни. Грузинський поет Сандро Еулі пише:

Слів Шевченкових полум'я
й сила
У серцях молодих не вмирає!

Георгій Леонідзе звертається до Кобзаря такими словами:

Ти над скелею над крутою
Прометеєм зориш в світи.
Віща кобза в кріпацькім полі
Кров'ю сходила на стерні;
Ти побачив Кавказ в неволі,
Чув наш стогін в далекі дні.

В іншій поезії „Привіт із Грузії" Георгій Леонідзе звертається до Шевченка:

О, поете, нескорений віком,
Як карався, як мучився ти,
Твоя кобза дзвеніла великим
Гнівом, сповненим сліз,
гіркоти...
Твоя рана і радість єдина —
Твій Дніпро, що тебе колисав,
Героїчна твоя Україна,
Що для неї життя ти віддав.
(Пер. О. Новицький)

Болгарський поет Паун Генов у поезії „Ти й наша гордість" славить Шевченка як борця за правду:

Плекають спогад про тебе,
батьку,
Дніпро і кручі, гаї й діброви,
Повік нестимуть в серцях
нащадки
Твоє вогненне, безсмертне
слово,
Що гріє ясним пломенем
Правди
Людей, братерством своїм
могутніх!
Ти — й наша гордість. З тобою
радо
Ми йдемо в часи майбутні.
(Пер. О. Максимейко).

Молдавський поет Петря Даріснко присвятив Шевченкові вірш „Над „Кобзарем". Він закінчується такими рядками:

Я читаю Шевченка. Не зчувся
— зоря
Напинає над кодрами шати...
З материнських пісень я люблю Кобзаря,
Щоб і дітям любов передати.
(Пер. М. Нагнибіда).

Казахський поет Таїр Жароков згадав у своєму вірші про перебування Шевченка в Казахстані:

Тарас Шевченко — радість
України
З наказу царського він мучивсь у степах.
Суворий Каспій поділяв з ним
горе,
Народ мій знав, що він наш
друг, не ворог.

Століття з дня смерти Шевченка відзначили українські поети новими творами про славного співця українського народу.

Останнім часом багато поезій присвятив Т. Шевченкові Андрій Малишко. Оглядаючи століття після смерти великого поета України, Малишко стверджує зростаючий вплив і славу Шевченка:

Одгриміло століття за нічною,
за чорною млою,
Ожило твоє серце, повите
людською хвалою.
Інше поле колоситься, інші
дороги і хати,
Простягаєш ти руки, — народ
свій великий обняти.

До 100-ліття з дня смерти Шевченка вийшла у світ збірка поезій А. Малишка „Віщий голос", в якій більшість поезій присвячено Шевченкові. Ось одна з цих поезій:

В янтаревому тоні вечірніх
полів, по стерні,
В малиновому присмерку, в тихій зеленій долині,
Ходить рідна мелодія, з юности знана мені,
Пахне хлібом, і медом, і сном,
не забутим донині.
Наче скупана в чебрику, з курних осінніх доріг,
Наче з буйних весіль наламала калинові ґрона,
І дзвенить, і бринить, і вростеля
мій життєвий поріг,
Захисниця моя і світанків
моїх оборона!
Через ночі й літа я відлуння
її не згубив,
Годував її серцем, ніде не
сфальшивив у ноті,
У Тарасовій долі бере вона
щедрий мотив
І стоїть, як зоря, у землі на
важкім повороті.

III. „Вишневий вітер"

В століття з дня смерти Т. Шевченка Україна почула гучний голос молодих поетів. Від їх щирих поезій, присвячених Великому Кобзареві, справді повіяло свіжим весняним „вишневим вітром". Їх поезії — це не шабльонові переспіви сотні разів на всі лади повторюваного мотиву офіційної „дружби народів", це не нудне і нещире повторювання пропаґандивного твердження про ніби вже здійснені ідеї Шевченка та про нібито вже створену на практиці „вольну сім'ю". Молоді поети оголосили війну „пишному пустословію" поетів-коньюнктуристів, „що міняють шерсть залежно від погоди".

Молоді поети зуміли сказати нове, оригінальне слово про Шевченка. Вони не тільки висловили свою пошану до генія України, а й показали його вагу в історії нашого народу.

Славна поетеса Ліна Костенко починає свій вірш „Кобзареві" такими промовистими словами:

Кобзарю!
Знов
до тебе я приходжу,
бо ти для мене совість і закон.

Поетка ніби розмовляє із Шевченком, розповідає йому про тяжке для людства 20-те століття:

О, скільки стало в нашому
столітті
скалічених і безнадійних душ!

Поетка розповідає Шевченкові про тяжкий стан української поезії:

І тут же — просто шукачі
прокорму,
і шахраї і скептиків юрма —
шукають найсучаснішої
форми
для того змісту,
що в душі нема.

Ліна Костенко рішуче засудила поетів, що дбають про славу і вигоди, що пишуть нещирі, штучні вірші. Свідомо обравши собі долю, за яку „треба платити життям", долю, що зветься „поезія — рідна сестра моя, а правда — людська наша мати", свідомо ставши на шлях тих поетів, що в основу своєї творчости кладуть „свободу духа і правду слова", Ліна Костенко в Шевченкові бачить зразок і ідеал поета — щирого співця „свободи духа і правди слова":

Кобзарю мій!
Поете мій високий!
А як же ти поезії писав?
Я не писав.
Я плакав і сміявся.
Благословляв, співав і
проклинав.
Сказати правду —
мало турбувався,
Як я при цьому збоку
виглядав.

Шевченко — співець свободи і правди, борець за свободу і правду — це найвищий зразок поета-вчителя, що показує шлях своїм нащадкам. І тому для Ліни Костенко Т. Шевченко є „совість і закон". І поетка звертається до своїх колеґ із закликом продовжувати священні традиції Великого Кобзаря України:

Тарас гранітний дивиться
суворо:
А ви тренуйте ваші голоси!
Не пустослів'ям пишним та
барвистим,
не скаргами,
не шепотом лелій,
не криком,
не переспівом на місці,
а заспівом в дорозі нелегкій.
Бо пам'ятайте,
що на цій планеті,
відколи сотворив її Пан Бог,
ще не було епохи для поетів,
але були поети для епох!

Останні рядки — глибоко правдивий афоризм: „Ще не було епохи для поетів, але були поети для епох".

Доля політичної еміґрації

Недавно сталася в Мюнхені пригода, яка викликала в цілому світі здивування: в одному готелі вправні, вишколені боксери схопили людину, вкинули в авто, що стояло на вулиці, і втекли. Воротар готелю не встиг покликати поліцію. В покої схопленої людини знайдено різні матеріяли й документи, що свідчили про її приналежність до таємної військової організації — ОАС, яка діє у Франції і в сусідніх державах і ставить собі завдання скинути уряд де Голя й захопити владу в свої руки.

Незабаром після викрадення людини із мюнхенського готелю, в Парижі, недалеко славної катедри „Нотр Дам", знайдено в авті скованого полковника Арну, одного із провідників ОАС. Хтось зателефонував на поліцію, щоб шукали Арну в авті біля катедри.

Урядове французьке пояснення цієї пригоди доказує, що в ОАС є суперництво між різними групами за провід, що противники полк. Арну рішили схопити його й видати французькому урядові.

Цій версії ніхто не хоче вірити ні в Парижі, ні в інших европейських столицях. Думають, що викрали Арну аґенти французької таємної поліції, щоб налякати противників де Голя — терористів, які готують нові замахи на життя президента.

Схоплення Арну на території Німеччини поставило в невигідне положення уряд Аденауера. З одного боку, не може незалежна держава допускати, щоб на її території аґенти чужого уряду чинили розправу над мешканцями країни. З другого боку, не може німецький уряд обороняти терористичну діяльність Арну і подібних, що замишляють атентати на найближчого союзника Німеччини — генерала де Голя. Тому боннський уряд, хоч і має відомості про те, як сталося схоплення полк. Арну, мовчить або видає невиразні комунікати в тій справі.

Аденауер міг би вимагати від французького уряду, щоб вернув Арну до Мюнхену. Але тоді мусіла б німецька поліція слідкувати за кожним кроком провідника терористів.

Як на те, після схоплення Арну, в пресі з'явилася вістка, що один із провідників акції проти де Голя, колишній прем'єр Бідо, перебував деякий час у Баварії. Бідо зник, але була перед тим в британському радіо ББС розмова з ним, в якій Бідо нахвалявся скинути де Голя. Дехто каже, що то помста Мекміллена французькому президентові за недопущення Англії до Европейської Економічної Спільноти...

Проте, про візиту Бідо в Англії та його тамошнє інтерв'ю забулось, коли його самого виявлено в баварському селі, після повороту з Англії. Його колишній портеґованець і приятель Конрад Аденауер відмовив йому політичний азиль, але автономний баварський уряд погодився дати йому його — під умовою, що Бідо виречеться політичної діяльности. Але це було б рівнозначне з політичним самогубством того французького активіста. З другого боку ясно, що німці не можуть наражати собі Франції де Голя задля вірности принципу свободи політичних емеґрантів. Так само Італія, Швайцарія і Портуґалія, що не раз давали азиль еміґрантам, відмовились прийняти Бідо, якщо він не підпише зобов'язання сидіти тихо й бездільно. Нелегко бути активним еміґрантом.

У зв'язку з аферою Бідо у Німеччині підготовляють заходи, щоб обмежити свободу діяльности політичної еміґрації, бо це, мовляв, загрожує спокоєві німецьких громадян. Кілька років тому бомба, прислана з Чехії, розірвала словацького діяча Чернака, були різні убивства інших еміґрантів. Словом, схоплення Арну може привести до небажаних наслідків для різноманітної еміґрації в Німеччині: „При сухих дровах — дістанеться й мокрим"...

У Швайцарії ці обмеження для еміґрантів встановлено вже давно, в Англії нема ніяких. Німеччина теж вже давно ставиться до політичної еміґрації дуже ліберально. Але терорізм може викликати наслідки, небажані для всіх еміґрантів.

П. А.

Федір Дудко

ГЛУМ

ОПОВІДАННЯ

(15)

Сиротюк їв, говорив, розпитувався, нервово поглядаючи крізь двері в сусідній покій.

Параски довго не було. Вернулася вона десь через годину. Зайшла до хати, скинула хустку, постягала з ніг черевики й тихо, урочисто увійшла в маленький покій.

— Ну?

— Усе гаразд! Домаха всіх прийняла до себе...

— А зброю поклав назад Паляниця? — спитав Сиротюк.

— Ні, не схотів... Забрав усе з собою до клуні... Дуже козаки ваші тим тішилися...

V

Сотник Сиротюк лежить ще в ліжку, коли в двері до нього хтось енерґійно стукає і в покій заходить вістовий козак зі штабу — сотник Сиротюк служить тепер при штабі армії.

— А-а, Мірошниченко!... Здоров!... Що скажеш?

— Наказ начальника штабу негайно прибути до штабу армії.

— Добре... Зараз... А що там, не знаєш?

Мірошниченко не знає. Очевидячки, щось у зв'язку з большевицькою делеґацією.

— Делеґацією? Якою, Мірошниченку, делеґацією?

Ну, як же! Пан сотник хіба не знають, що вночі прибуло до штабу двоє делеґатів від большевиків? Мірошниченко докладно не може сказати, чув тільки, що большевики щось пропонували, але до згоди не прийшло, і делеґати зараз від'їздять назад...

Ага, він розуміє... Большевикам за всяку ціну треба стримати енерґійний наступ української армії і от, не зважаючи на оголошення „бандитської" української армії „поза законом" — делеґація... Хитрі, бестії!..

— Добре, зараз... Скажи, що за хвилинку буду.

Сиротюк швидко одягається, похапцем причепурюється перед мутним великим дзеркалом, причеплює збоку револьвер і скваппливо виходить.

Маленьке волинське містечко починає прокидатися від сну. Відчиняються в тихих маленьких домах віконниці. З брязкотом ключів і грюканням велетенських залізних прогоничів відхиляються в містечкових крамницях оббиті бляхою двері, з яких тяжко виповзає на вулицю густий запах оселедців, нафти, перкалю і мила.

Сиротюк швидко переходить базар.

Що? Поголитися? Зараз, зараз... От зайде тільки в штаб і за хвилинку буде назад... Так, так...

Чудно: „центральна одеська голярня"!.. Чому одеська і чому центральна — сам мудрий Соломон не відгадає... Проте услужний Мошенусен, від якого незмінно пахтить цибулею і ще чимсь гірким і солодким, як жидівський медівник, голить старанно і, коли хочете, досить чисто... Кушать хоче — пригадався старший міліціонер із Нехаївки... Де то він тепер, міліціонер той?

— Зараз прийду... А-а, Рузя! А Рузя цукерків не хоче, га?.. Ну-ну...

Перед очима гарненька брудно-кучерява головка маленької Рузі із загадково-прекрасними, скорботно-чорними, як у біблійної Есфірі, ізраїльськими очима. І знову („кушать хоче"!) — старший нехаївський міліціонер... Провідати б справді — що з ним?..

Коло штабу авто. Для кого? Може для делеґації?

Сиротюк швиденько вибігає по східцях на ґанок, заходить до сіней і відчиняє двері в покій вартового старшини.

О, людей тут ніколи не бракує! Вдень і вночі — однаково...

Сиротюк бренькає острогами, кидає головою до вартового старшини, озирається.

— Здоров, Паляниці!.. Як кажеш? Що, що?

Враз рвучко повертається до вікна і застигає на місці: перед ним на віддалі кількох кроків — висока знайома постать начальника большевицького штабу Свірібєєва. Гострі очі Свірібєєва втоплені в Сиротюка і з-під рудих мідяних повік світиться їдка, саркастична посмішка.

Хвилина напружено-впертого здивовання.

— Ви?! — здавлено-глухо видавлює з себе Сиротюк, здригається від звуку власного голосу і впивається в Свірібєєва гостро-ненависним, жадібно-диким поглядом.

Момент їхні погляди застигають в обіймах страшного божевільного герцю. Потім суворе, подовбане віспою лице Свірібєєва перекривлюється ледве помітною усмішкою, руді вуса легко ворушаться, і Сиротюк чує звуки сухого, такого жахливо-знайомого, надтріснутого голосу:

— Так, так... Но я — делеґат... Да!

Двері кабінету начальника штабу рвучко відкрилися і звідти твердо впало у покій:

— Сотник Сиротюк!

Сиротюк із силою відірвав свій погляд від очей рудого делеґата, круто повернувся і, виразно віддзвонюючи острогами, попростав у двері кабінета.

— Пане сотнику! — звернувся до нього начальник штабу. — Доручаю вам взяти кількох козаків і автом відпровадити большевицьких делеґатів за лінію бойового фронту.

— Слухаю, пане генерале!

— Авто готове! Інструкції одержите у вартового старшини.

Сиротюк бренькнув острогами і вийшов.

Свірібєєв стояв спиною до нього і, нахилившись до вуха другого большевицького делеґата, про щось жваво, гаряче йому розповідав.

12-річний доробок Самопомочі в Шикаго

Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч" у Шикаго підсумувала 12 років своєї діяльности на річних загальних зборах 27-го січня. На збори з'явилося рекордове число 428 членів.

Звіти управи розпочав п. Роман Мицик, підкреслюючи в свойому слові сталий ріст маєткових показників, що вказує на довір'я членів до свого проводу. Подрібний фінансовий звіт здавав екзекутивний директор О. Плешкевич. Приявні довідалися, що впродовж 1962 року фонди кооперативи зросли на $ 645,000 і балянсова сума на кінець року виносила $ 3,680,-730. Розподіл цих фондів такий: 74% ульоковано в позичках, а 26% у касовому поготівлі та банкових льокаціях. Впродовж року доходи брутто виносили $ 215,200. З цієї суми відпроваджено до запасного фонду $ 29,300 (запасний фонд виносить тепер $ 109,200), титулом 4%-ої дивіденди виплачено $ 116,400, а на кошти завідування витрачено $ 68,500. З цієї останньої суми 40% припало на платні, 23,5% на обезпечення вкладів (шикаґська „Самопоміч" має обезпечене кожне конто до висоти $ 10,000) і позичок, 7,5% на рекляму (себто кругло $ 5,000 виплачено нашим товариствам і інституціям в формі датків на оголошення в їхніх виданнях чи імпрезах). В загальному 1962 рік був дуже добрим і вказав на можливості дальшого росту.

Зі звіту В. Попадюка, голови Кредитового Комітету, видко, що впродовж року видано членам 763 позичок на суму $ 1,737,406. Позички видавали на: (в долярах):

на купно домів	1,003,549
на ремонт домів	189,732
на купно авт	117,950
на купно меблів	87,910
купцям і промисловцям	117,550
студентам на закінчення студій	22,135
на лікування	6,810
на спроваджения родин	30,060
на різні інші цілі	161,710

Як видно з поданих чисел, більше ніж половина виданих позичок припадає на низьковідсоткові морґеджові позички. Це впливає від'ємно на рентовність і тому в останніх місяцях посилено кампанію на кредит на купно авт, меблів і т. п.

Від Контрольної Комісії звітував голова п. М. Сенчишак. Поза деякими формальними недотягненнями, які усунено в тягу контроль, найдено всі вписи і діловодство в якнайкращому порядку. Це підтвердила також річна ревізія з рамени Федерального Бюра. Беручи все те до уваги, Контрольна Комісія поставила внесок на затвердження річного балянсу та на уділення абсолюторії Управі за діловий рік 1962.

В дискусії тільки кілька осіб заторкнули ділові справи. Все ж п. Роман Мицик дозволив усім говорити, а коли навіть публіка часом перебивала декому, він зумів успокоїти залю і дав змогу усім докінчити.

На питання, які відносилися до звітів, відповідали пп. Мицик, Плешкевич, Бабяк і Ліськевич.

По одноголосім схваленні внеску Контрольної Комісії приступлено до вибору 5 членів Управи, 2 членів Кредитового Комітету і 3-ох членів Контрольної Комісії. Від імени Номінаційної Комісії адв. І. Мула представив таку листу: до Управи: Роман Мицик, Ярослав Войнаровський, Михайло Трощук, Олег Весоловський і Мирон Лучак, до Кред. Комітету: Антін Зборик і Александер Атановський, а до Контр. Комісії: Дмитро Григорчук, Марія Сацюк і Степан Стрільчук.

З залі висунув п. Ераст Дзюбинський другу листу з такими особами: до Управи: Омелян Дуб, Роман Мартинюк, Орест Городиський, Богдан Трусевич і Степан Касіян, а до Кред. Комітету: Роман Тершановець і Данило Завертайло.

Через те, що були зголошені дві листи, голосування відбулося при помочі карток. До переведення голосування вибрано окрему комісію в складі: Петро Вигінний, Петро Гула і Артур Мароко, а оба внескодавці повнили нагляд над підрахуванням голосів.

Вислід голосування такий: за листою ч. 1 (номінаційної комісії) віддано 283 голосів, за листою ч. 2 — 77 голосів, неважних 5 голосів.

О. Плешкевич зреферував бюджет на 1963, який прийнято з деякими поправками. У вільних внесках поставлено ряд побажань і суґестій в напрямі дальшого росту Кооперативи.

На закінчення зборів Роман Мицик подякував приявним за перевибір його на дальші 2 роки і звернувся до опозиції з витягненою рукою до співпраці для добра установи і цілої шикаґовської громади.

Т. Л.

Заклик до кол. вояків Українських Збройних Частин

Щоб пом'янути відродження Українських Збройних Сил у 1917 році, Президія Української Національної Ради ухвалила була 1958 р. закон про встановлення пам'яткового значка на орденській стрічці під назвою: Воєнний Хрест.

Право одержання і ношення Воєнного Хреста мають ті учасники збройних визвольних дій, що залишилися вірні Українській Державній Ідеї і не сплямили вояцької чести ніякими негідними вчинками.

А тому, що досі з того права користали б. члени УГА і Дієвої Армії УНР, а інші формації лиш спорадично, подаємо отсим ще раз до відома усього нашого вояцтва, які б. частини наших військ мають право старатися про признання їх членам права на Воєнний Хрест:

1) Члени Дієвої Наддніпрянської й Галицької Армії в часі від 9 травня 1917 р. до 21 листопада 1921 р., як також члени б. австрійської формації Українських Січових Стрільців, які у тій формації служили від вересня 1914 р. аж до 3 листопада 1918 р., які з причин від них незалежних не вступили були до Української Галицької, чи Дієвої Наддніпрянської Армії.

2) Українські Вояки, що брали участь у збройній боротьбі проти московської окупації в часі від 21 листопада 1921 р. до 22 червня 1941 р. в складі українських Відділів різних найменувань, діючих чи самостійно, чи організовано, чи на підставі директив УНР.

3) Українські Вояки Карпатської України, які брали активну участь у боротьбі за її державну незалежність в часі від 4 листопада 1938 р. аж до 1 вересня 1939 р., як також тих повстанчих відділів, які боролися за самостійність Карпатської України.

4) Українські Вояки, що боролися за самостійність України від 22 червня 1941 р. до 9 травня 1945 р., діючи чи то в повстанчих відділах, чи самостійно, але в контакті з Українською Повстанчою Армією.

5) Українські Вояки, що брали участь у боротьбі проти большевицької сили в часі від 15 лютого 1944 до 9 травня 1945 в складі реґулярних формацій Української Національної Армії, як 1 Українська Дивізія і Протипанцерна Бригада, в оперативному зв'язку з чужими військами, чи самодільно.

6) Українські Вояки, що боролися проти комуністичної влади на рідних землях після 9 травня 1945 р., діючи самостійно, чи за директивами Державного Центру УНР, чи у тісному зв'язку з проводом УПА.

Місто померлих вояків мають право старатися про В. Хрест діти і дружина померлого, о скільки вони є української національности, як дорогу пам'ятку-реґалію по померлому предкові.

Ресорт Військових справ виготовляє для петентів відповідну грамоту про Великий та Малий хрест, о скільки заапробує заяву петента.

Всі справи, зв'язані зі старанням про В. Хрест та одержанням його полагоджує Краєва Рада Воєнного Хреста при Головній Управі ОбВУА у Філядельфії. З всякими речами і інформаціями в справі В. Хреста треба звертатися або до голови Краєвої Ради В. Хр. д-ра Миколи Рибака 801 Н. 24-та вул. у Філядельфії 30, Па, або на руки члена Ради побр. Володимира Мацькова 815 Н. 25-та вул. Філядельфія 30, Па.

Поодинокі вояки, або їх наслідники, звертаються у тій справі до своїх місцевих відділів, чи об'єднань, чи товариств і на їх руки складають свої заяви. Відділ їх опініює і предкладає Краєвій Раді до вгляду і до предложення Військовому Міністерству в місці постою, яке дефінітивно уділює право на одержання В. Хреста. По заплаті належитости Міністерство присилає до Краєвої Ради Згадані грамоти і хрести, а та розсилає їх по місцях призначення. Декорація Хрестами відбувається у внутрішньому діянні місцевої установи. Коли б у якійсь місцевості не було відповідного військового товариства, то тоді б вояк із усіми справами зв'язаними з В. Хр. удається до Краєвої Ради впрост і остає з нею у безпосередньому зв'язку.

При тому Краєва Рада Воєнного Хреста повідомляє, що усталила тримісячний реченець, то є до кінця місяця червня 1963, в якому повинні бути надіслані всі внесення на одержання Воєнного Хреста, та поладнані всі формальності, зв'язані з тою справою. По тому реченцеві Кр. Рада не буде приймати ніяких внесень.

По усякі дальші інформації і виєснення прохаємо звертатися усно чи письменно на адреси побратимів, заподаних повище.

За Краєву Раду Воєнного Хреста при ОбВУА
Д-р Микола Рибак, голова
Володимир Мацьків, член Ради

Комуністичний Китай приготовляє власну атомову зброю

Вашингтон. — Комуністичний Китай переводить атомові досліди і напевне в недалекому майбутньому переведе першу детонацію ядрової енерґії — заявив секретар оборони Роберт МекНамара на конґресовій комісії для збройних сил в січні цього року, але щойно тепер оприлюднено частину його заяви. МекНамара признає, що така перша атомова детонація матиме великий психологічний вплив на азійські народи і може значно піднести в їх очах престиж китайських комуністів, тому з цього погляду це буде шкідлива для Заходу подія. Однак за думкою військових фахівців — казав МекНамара — мине ще багато часу, поки китайські комуністи зможуть власними силами настільки розбудувати свою атомову зброю, щоб вона могла бути загрозлива для Америки. МекНамара висловив теж переконання, що комуністичний Китай ані економічно, ані військово не є здібний до будь-якої великої зачіпної війни, проте він напевне буде надалі підтримувати комуністів в Лаосі і Південному В'єтнамі та старатися поширити свої впливи в Південній Азії, якщо тільки воно не провокуватиме Америки до збройної інтервенції. Тому МекНамара припускає, що комуністичний Китай при всьому своєму крику про „визволювання" Тайвані (Формози), не буде виступати проти того острова, щоб не наразитись на війну з Америкою.

З НАШИХ БУДНІВ

ДІЯЛОГ ДВОХ ПОКОЛІНЬ

Пан радник стримував себе, але не втримав і заплакав. Не так заплакав, як прослюозився над неповторною красою української пісні, що журливим струмочком котилась, лилась, з-під магнетної голки, з довгограйної платівки фірми „Арка", з Ню Йорку.

— Пісне, велична, рідна пісне, в тобі є все!" — продеклямував схвильованим голосом. — Ти єдина залишилась нам вірна! Те єдиний скарб, який маємо . . .

— Кому то „нам"? — задиркувато перебила Оленка, студентка Гантер коледжу. — Кого дідуньо має на думці?

— Та хіба не турків і татарів, а нас, українців, — пробубонів старший пан.

— То прошу мене до таких українців не зараховувати, — відпалила внучка, моторне, енерґійне дівча з хлоп'ячою фризурою. — Та й яким правом дідуньо забирає слово від імени всіх українців? . . Дідуньо може промовляти в своїм імені, в імені бабці, тітки Оксани і Товариства Українських Правників, а не від українського народу . . .

— Годі, Оленко, годі. — вмішалась в діялог мама, заступаючи в цьому випадку ґенерацію середніх років. — Чи ти завжди мусиш провадити з дідуньом війну, навіть у день його народження?

— А чому дідуньо говорить, що ми нічого не маємо, крім пісні? . . З нами було б цілком кепсько, якби нам на всьому мастку залишилась пісня, сльози і зітхання. Хоч бери і лягай в розриту могилу! А дідуньо не знає, бо не хоче того знати, скільки мільйонів тонн сталі, вугілля, чавуну продукує річно Україна! Як колосально розбудувалась індустрія, промисловість, скільки вчених - спеціялістів ми сьогодні маємо!

— Дитинко, спам'ятайся, що ти балакаєш! — заломив руки пан радник. — Хто має індустрію, промисловість, сталь, вугілля і той цілий чавун? . . Не Україна те все має, а москалі, большевики, що тягнуть останні соки з українського народу . . . О, від того вони знамениті спеціялісти!

— Дідуню! Те, що Україна тепер знаходиться під совєтським режимом, не означає, що всі її природні ресурси, всі матеріяльні, технічні й культурні надбання не належать до українського народу. Зміниться режим, і народ стане справжнім господарем цих надбань. Але не можна говорити, що наша нація вже така бідна і нещасна, що, крім пісні, нічого не має...

— А тепер нашому дорогому соленізантові заспіваймо многая і благая літа! — вніс несподівано пропозицію вуйко Влодко, і на тому, само собою, політичний діялог обірвався.

Після ґрімких многоліттєвій, дідуневі всі бажали святкувати наступний ювілей в рідному Станиславові, при чому коверзлива Оленка і тут звернула увагу ближчій і дальшій родині, що Станиславова вже немає, а є Івано-Франківськ і з цим реалітетом треба рахуватись. Вона теж сердечно обцілувала старшого пана, залишаючи йому в дарунку два солодкі, кармінові відтиски на запалих, ніби ватяних, щоках.

— Не розумію . . . Не розумію теперішнього молодого покоління, — гомонів обцілований старушок із сльозами в очах, розхлюпуючи коньяк у тремтячій руці по вишиваній скатертині. — Що воно за молодь тепер виростає? . . Замість захоплюватись красою, поезією, романтикою, — воно мені, таке підстрижене козеня, штрикає в очі статистикою, цифрами, мільйонами тонн сталі, вугля і того . . . як його . . . чавуну . . . Ох, як не люблю я цього слова! . . Та й не знаю, що воно означає...

Пан радник був у тій хвилині такий безрадний, безпомічний, як мала дитина. Всім стало жаль дідуня і тому, мабуть, останнє „Многая Літа" прозвучало радше як „Вічная Пам'ять.

Ікер

Українский Літературно Мистецький Клюб

Літературно - Мистецький Клюб в Ню Йорку влаштовує у п'ятницю, 15 березня 1963 р. Концерт Рафаели Венке, скрипаля і Карла Собка, піяніста. У програмі твори Баха, Бетховена, Брамса, Шопена та Сайт-Сона. Обидва молоді талановиті музики відомі вже українській публіці з своїх виступів у Л. М. Клюбі та на Л. М. Ярмарку. Початок о год. 8-ій веч.

Короткі вістки

● **Син покійного президента** Ф. Д. Рузвелт молодший зізнавав в Сенатській Торговельній Комісії і твердив, що він був тільки правним дорадником Домініканської Республіки за президентури диктатора Рафаеля Трухілля в 1956 році і „не робив нічого ворожого для ЗДА", бо тоді ця країна мала приязні взаємини з Сан Домінґо. Ф. Д. Рузвелт мол. є найменований на заступника секретаря торгівлі і Сенат має затвердити цю номінацію, проти якої виступають республіканці.

● **До Ню Йорку** до 57 причалу приплив корабель-шпиталь „Надія", який 10 місяців перебув у Перу, де лікував особи, що потерпіли від землетрусу в минулому році. На кораблі були 3 лікарі, 36 медсестер і 30 осіб іншого медичного персоналу. Їх вітали посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер і сенатор-республіканець Джекоб Джевітс.

● **Комуно - болгарська делеґація** в Об'єднаних Націях поширює велику залву з оскаржуванням західніх дипломатів у Софії, що це вони підмовляли африканських студентів до демонстрацій та протидержавних дій, за які болгарський уряд мусів декого з отих африканців видалити. Болгарські комуністичні вожаки хочуть вибілити себе в очах світу з закидів ворожого африканським мурінам расизму. Зокрема вони лаються на ґанську пресу, яка ніби очорнює Болгарію, пішовши на гачок „імперіялістичних інтриганів".

● **Дружина іранського шаха** 24-річна Фарах привела в минулий вівторок на світ 10 фунтову дівчинку. Король Різа Палеві і іранський нарід вибачать їй цим разом, що це дівчинка, а не хлопець, бо Фарах породила три роки тому хлопця, теперішнього наступника престолу. Різа Палеві двічі розводився, бо його попередні дружини не могли дати йому сина. За іранським законом, тільки мужчини можуть унаслідjувати престіл.

● **Т. зв. Бурбонський експрес,** себто швидкий потяг, що курсує на шляху між містом Клермон — Ферран і Парижем, був обстріляний в минулий вівторок, при чому сім осіб було ранених, дві важко. Коли пізнім вечором мчався потяг, його освітлені вікна були виразною ціллю для невідомих злочинців. Підозрівають, що це був безглуздий атентат підпільно-революційної організації, що воює проти де Голя.

● **Д-р Альберт Швайцер,** лавреат Нобеля, лікар-філософ-філянтроп і музика, що його називають „наймудрішою людиною в світі". 50 років тому виїхав до Африки, де з того часу займається лікарсько - добродійною працею. З цієї нагоди його родинне місто Штрасбурґ у Франції призначило 1.000 дол. на шпиталь Швайцера для прокажених у Габоні в Африці.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ СВЯТОЧНИХ ПОБАЖАНЬ у „СВОБОДІ"

Адміністрація „СВОБОДИ" повідомляє, що йдучи назустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного великоднього числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань. Ціни оголошень:

1 цаль через 1 шпальту	$ 3.00
1 цаль через 2 шпальти	5.00
2 цалі через 2 шпальти	10.00
3 цалі через 2 шпальти	15.00
4 цалі через 2 шпальти	20.00
5 цалів через 2 шпальти	25.00
6 цалів через 2 шпальти	30.00

Треба сподіватися, що загал нашого Громадянства використає цю нагоду, щоб передати свої традиційні побажання та дати про себе знати своїм рідним, приятелям та знайомим навіть в найдальших закутинах світу, куди навряд чи звичайна пошта занесла б таку вістку. Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надасть таким побажанням окремої вартости і значення.

Зголошення святочних побажань, разом з грошовою оплатою, можна надсилати —

НАЙПІЗНІШЕ до 7-го КВІТНЯ 1963 року.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 17-го БЕРЕЗНЯ 1963:

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ". Відд. 206, в год. 1:00 по пол., в парафіяльній залі, при 74 Герріс Еве. Проситься всіх членів прибути на Збори на означений час. — Є. Тепер, фін. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. — Місячні Збори В-ва св. Василія, Відд. 339, в год. 3:00 по пол., в домі Укр. Громади, при 3322 Н. Лавренс вул. Проситься всіх членів прибути на Збори та вирівняти членські вкладки. — С. Лупацій, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим співвласниками 25-мільйонового майна організації!